

Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
ATHANASIA RANTOSE
přednesené dne 27. dubna 2023¹

Věc C-45/22

HK
proti
Service fédéral des Pensions (SFP)

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná tribunal du travail francophone de Bruxelles
(frankofonní pracovněprávní soud v Bruselu, Belgie)]

„Řízení o předběžné otázce – Koordinace systémů sociálního zabezpečení – Nařízení (ES) č. 883/2004 – Článek 55 odst. 1 písm. a) – Souběh dávek různého druhu – Vydělení výše dávky nebo dávek nebo jiného příjmu tak, jak byly vzaty v úvahu, počtem dávek – Pojem ‚výše [...] tak, jak byly vzaty v úvahu‘ – Respektování zvláštností vnitrostátních právních předpisů v oblasti sociálního zabezpečení – Osoba pobírající několik starobních a pozůstalostních důchodů vyplácených různými členskými státy – Použití vnitrostátních pravidel předcházení souběhu – Způsoby výpočtu výše pozůstalostního důchodu“

I. Úvod

1. Účelem nařízení (ES) č. 883/2004², jak vyplývá z bodů 1 a 45 jeho odůvodnění, je zajistit koordinaci mezi vnitrostátními systémy sociálního zabezpečení členských států, aby byl zaručen účinný výkon práva na volný pohyb osob, a tím přispět ke zvýšení životní úrovně a zlepšení podmínek zaměstnání osob pohybujících se v rámci Unie.

2. V této souvislosti je cílem tohoto nařízení zejména omezit působnost vnitrostátních pravidel předcházení souběhu v oblasti starobních a pozůstalostních důchodů, v jejichž důsledku se snižuje dávka, na kterou má nárok pojištěnec v členském státě z důvodu, že má tento pojištěnec nárok na dávku v jiném členském státě³. Článek 55 odst. 1 písm. a) uvedeného nařízení tak stanoví, že jestliže pobírání dávek různého druhu nebo jiného příjmu vyžaduje použití pravidel předcházení souběhu stanovených právními předpisy dotčených členských států ohledně dvou nebo více nezávislých dávek, vydělí příslušné instituce vyšší dávky nebo dávek nebo jiného příjmu tak, jak byly vzaty v úvahu, počtem dávek, na které se tato pravidla vztahují.

¹ – Původní jazyk: francouzština.

² – Nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení (Úř. věst. 2004, L 166, s. 1; Zvl. vyd. 05/05, s. 72).

³ – Viz stanovisko generálního advokáta Bota ve věci Komise v. Malta (C-12/14, EU:C:2015:755, bod 1).

3. Jak vyložit výraz „výše [...] tak, jak byly vzaty v úvahu“ ve smyslu tohoto ustanovení? Konkrétně je třeba vydělit celkovou výši dotčených dávek, nebo spíše výši příjmu překračující horní hranici souběhu různých posuzovaných dávek? To je podstatou otázky položené tribunal du travail francophone de Bruxelles (frankofonní pracovněprávní soud v Bruselu, Belgie), která je svou povahou nová, neboť Soudní dvůr dosud nikdy nevyložil článek 55 nařízení č. 883/2004.

4. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce byla podána v rámci sporu mezi HK, který pobírá několik starobních a pozůstalostních důchodů vyplácených různými členskými státy, a Service fédéral des Pensions (Federální důchodový úřad, dále jen „SFP“, Belgie) ohledně způsobů výpočtu výše belgického pozůstalostního důchodu, který HK pobírá po smrti své manželky.

II. Právní rámec

A. Unijní právo

1. Nařízení (EHS) č. 1408/71

5. Článek 46c nařízení (EHS) č. 1408/71⁴, vložený do tohoto nařízení nařízením (EHS) č. 1248/92⁵, nadepsaný „Zvláštní ustanovení použitelná v případě souběhu jedné nebo více dávek uvedených v čl. 46a odst. 1 a jedné nebo více dávek různého druhu nebo jiných příjmů, týká-li se to více členských států“, v odstavci 1 stanoví:

„Jestliže pobírání dávek různého druhu nebo jiný příjem způsobuje snížení, pozastavení nebo odnětí dvou nebo více dávek uvedených v čl. 46 odst. 1 písm. a) bodu i), rozdělí [vydělí] se částky, které by nebyly vyplaceny při přísném uplatnění ustanovení právních předpisů dotyčných členských států o snížení, pozastavení nebo odnětí dávek, počtem dávek podléhajících snížení, pozastavení nebo odnětí.“

6. Nařízení č. 1408/71 bylo s účinností od 1. května 2010 zrušeno a nahrazeno nařízením č. 883/2004.

2. Nařízení č. 883/2004

7. Body 1, 4, 28 až 31 a 45 odůvodnění nařízení č. 883/2004 uvádějí:

„(1) Pravidla pro koordinaci vnitrostátních systémů sociálního zabezpečení spadají do rámce volného pohybu osob a měla by přispívat ke zvýšení životní úrovně a zlepšení podmínek zaměstnání.

[...]

(4) Je nezbytné respektovat zvláštnosti vnitrostátních právních předpisů v oblasti sociálního zabezpečení a vypracovat pouze systém koordinace.

⁴ – Nařízení Rady ze dne 14. června 1971 o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby, osoby samostatně výdělečně činné a jejich rodinné příslušníky pohybující se v rámci Společenství (Úř. věst. 1971, L 149, s. 2; Zvl. vyd. 05/01, s. 35)

⁵ – Nařízení Rady ze dne 30. dubna 1992 o změně nařízení č. 1408/71 (Úř. věst. 1992, L 136, s. 7).

[...]

- (28) Je třeba určit výši důchodu vypočteného v souladu s metodou používanou pro sčítání dob a poměrný výpočet a zaručeného právními předpisy Společenství, jestliže použití vnitrostátních právních předpisů, včetně pravidel pro snížení, pozastavení nebo odnětí, je méně příznivé než výše uvedená metoda.
- (29) K ochraně migrujících pracovníků a jejich pozůstalých proti nadměrně přísnému používání vnitrostátních předpisů týkajících se snižování, pozastavení nebo odnětí je nezbytné přijmout ustanovení, která stanoví přísná pravidla používání těchto ustanovení.
- (30) Jak bylo vždy zdůrazňováno Soudním dvorem, Rada není považována za příslušnou přijímat předpisy omezující souběh dvou nebo více důchodů získaných v různých členských státech tím, že sníží důchod získaný výhradně na základě vnitrostátních právních předpisů.
- (31) Podle Soudního dvora přísluší vnitrostátnímu zákonodárci přijmout taková pravidla při respektování stanoviska, že zákonodárci Společenství přísluší stanovit meze, v nichž lze používat vnitrostátní předpisy týkající se snižování, pozastavování nebo odnětí.

[...]

- (45) Jelikož cíle zamýšleného kroku, totiž opatření pro koordinaci k zaručení možnosti účinného výkonu práva na volný pohyb osob, nemůže být dosaženo uspokojivě na úrovni členských států, a proto z důvodu rozsahu a účinků jich může být lépe dosaženo na úrovni Společenství, může Společenství přijmout opatření v souladu se zásadou subsidiarity stanovenou v článku 5 Smlouvy. V souladu se zásadou proporcionality nepřekračuje toto nařízení rámec toho, co je nezbytné pro dosažení uvedeného cíle.“

8. Článek 2 tohoto nařízení, nadepsaný „Osobní oblast působnosti“, stanoví:

„1. Toto nařízení se vztahuje na státní příslušníky členského státu, osoby bez státní příslušnosti a uprchlíky bydlící v některém členském státě, kteří podléhají nebo podléhali právním předpisům jednoho nebo více členských států, jakož i na jejich rodinné příslušníky a pozůstalé.

2. Toto nařízení se vztahuje také na pozůstalé osob[y], které podléhaly právním předpisům jednoho nebo více členských států, a to bez ohledu na jejich státní příslušnost, jsou-li jejich pozůstalí státními příslušníky členského státu nebo osobami bez státní příslušnosti anebo uprchlíky bydlícími na území členského státu.“

9. Článek 3 uvedeného nařízení, nadepsaný „Věcná oblast působnosti“, v odstavci 1 stanoví:

„Toto nařízení se vztahuje na veškeré právní předpisy týkající se těchto oblastí sociálního zabezpečení:

[...]

d) dávky ve stáří;

e) pozůstalostní dávky;

[...]

10. Kapitola 5 hlavy III téhož nařízení, nazvaná „Starobní a pozůstalostní důchody“, obsahuje mimo jiné články 52 až 55 tohoto nařízení.

11. Článek 52 nařízení č. 883/2004, nadepsaný „Přiznání dávek“ v odstavcích 1 až 3 stanoví:

„1. Příslušná instituce vypočte výši náležející dávky:

a) podle právních předpisů, které uplatňuje, a to pouze pokud jsou splněny podmínky nároku na dávky výhradně podle vnitrostátního práva (nezávislá dávka);

b) výpočtem teoretické výše a následně skutečné výše dávky (poměrná dávka) takto:

i) teoretická výše dávky se rovná dávce, [na] kterou by dotyčná osoba měla nárok, pokud by všechny doby pojištění nebo bydlení získané podle právních předpisů ostatních členských států byly získány ke dni přiznání dávky podle právních předpisů, které uplatňuje. Pokud podle těchto právních předpisů výše dávky nezávisí na délce získaných dob, považuje se uvedená výše za teoretickou výši;

ii) příslušná instituce pak stanoví skutečnou výši poměrné dávky tak, že použije na teoretickou výši poměr mezi délkou dob získaných před vznikem sociální události podle právních předpisů, které uplatňuje, a celkové délky dob získaných před vznikem sociální události podle právních předpisů všech dotčených členských států.

2. Kde je to vhodné, použije příslušná instituce na výši vypočtenou podle odst. 1 písm. a) a b) všechna pravidla týkající se snížení, pozastavení nebo odnětí podle právních předpisů, které uplatňuje, a v mezích stanovených v člancích 53 až 55.

3. Dotyčná osoba má nárok na to, aby jí příslušná instituce každého členského státu vyplácela vyšší z částek vypočtených podle odst. 1 písm. a) a b).“

12. Článek 53 tohoto nařízení, nadepsaný „Pravidla předcházení souběhu“, stanoví v odstavcích 1 a 2 následující:

„1. Každý souběh dávek v invaliditě, ve stáří a pozůstalostních dávek vypočtených nebo poskytovaných stejné osobě na základě získaných dob pojištění nebo bydlení se považuje za souběh dávek stejného druhu.

2. Souběh dávek, které nelze považovat za dávky stejného druhu ve smyslu odstavce 1[,], se považuje za souběh dávek různého druhu.“

13. Článek 54 uvedeného nařízení, nadepsaný „Souběh dávek stejného druhu“, stanoví:

„1. V případě souběhu dávek stejného druhu náležejících podle právních předpisů dvou nebo více členských států nejsou pravidla předcházení souběhu stanovená právními předpisy členského státu na poměrné dávky použitelná.

2. Pravidla předcházení souběhu se použijí na nezávislou dávku, pouze pokud je dotčená dávka:
- a) dávkou, jejíž výše nezávisí na délce získaných dob pojištění nebo bydlení,
nebo
  - b) dávkou, jejíž výše je určena na základě započtené doby považované za získanou mezi dnem vzniku sociální události a pozdějším dnem, která je v souběhu s:
    - i) dávkou stejného druhu, nebyla-li uzavřena dohoda mezi dvěma nebo více členskými státy zajišťující, že tatáž započtená doba nebude vzata v úvahu více než jednou; nebo
    - ii) s dávkou uvedenou v písmenu a).

Dávky a dohody uvedené v písmenech a) a b) jsou uvedeny v příloze IX.“

14. Článek 55 téhož nařízení, nadepsaný „Souběh dávek různého druhu“, v odstavci 1 písm. a) stanoví:

„Jestliže pobírání dávek různého druhu nebo jiného příjmu vyžaduje použití pravidel předcházení souběhu stanoven[ých] právními předpisy dotčených členských států ohledně:

- a) dvou nebo více nezávislých dávek, rozdělí [vydělí] příslušné instituce výši dávky nebo dávek nebo jiného příjmu tak, jak byly vzaty v úvahu, počtem dávek, na které se tato pravidla vztahují;

použití tohoto písmene však nemůže zbavit dotyčnou osobu jejího postavení důchodce pro účely jiných kapitol této hlavy za podmínek a postupů stanovených prováděcím nařízením.“

B. Belgické právo

15. Článek 20 první a čtvrtý pododstavec královské vyhlášky č. 50 ze dne 24. října 1967 o starobním a pozůstalostním důchodu zaměstnaných osob⁶, ve znění použitelném pro spor v původním řízení (dále jen „královská vyhláška č. 50“), stanoví:

„Souběh pozůstalostního důchodu se starobním důchodem nebo jakoukoli jinou výhodou, která jej nahrazuje, je možný pouze do výše stanovené králem.

[...]

Král určí, v jakém rozsahu může být pozůstalostní důchod snížen, pokud pozůstalý manžel pobírá pozůstalostní důchod nebo jakoukoli jinou výhodu nahrazující pozůstalostní důchod přiznanou v rámci systému starobních a pozůstalostních důchodů cizí země nebo v rámci systému použitelného na zaměstnance instituce mezinárodního práva veřejného.“

⁶ – *Moniteur belge* ze dne 27. října 1976, s. 11246.

16. Článek 52 odst. 1 královské vyhlášky ze dne 21. prosince 1967 o obecné úpravě systému starobních a pozůstalostních důchodů pro zaměstnané osoby⁷, ve znění použitelném pro spor v původním řízení (dále jen „královská vyhláška ze dne 21. prosince 1967“), stanoví:

„Pokud má pozůstalý manžel nárok jednak na pozůstalostní důchod na základě důchodového systému zaměstnaných osob a jednak na jeden či více starobních důchodů nebo jakoukoli jinou výhodu nahrazující tento důchod na základě důchodového systému zaměstnaných osob nebo jednoho či více jiných důchodových systémů, může být pozůstalostní důchod vyplácen v souběhu s uvedenými starobními důchody pouze do výše částky rovnající se 110 % výše pozůstalostního důchodu, která by byla přiznána pozůstalému manželovi za celou pracovní kariéru.

[...]

Pokud má manžel uvedený v pododstavci 1 rovněž nárok na jeden či více pozůstalostních důchodů nebo na výhody nahrazující tento důchod ve smyslu článku 10a [královské vyhlášky č. 50], nesmí pozůstalostní důchod přesáhnout rozdíl mezi 110 % výše pozůstalostního důchodu za celou pracovní kariéru na jedné straně a na straně druhé součtem částek starobních důchodů nebo výhod nahrazujících tento důchod uvedených v pododstavci 1 a částky rovnající se pozůstalostnímu důchodu zaměstnané osoby za celou pracovní kariéru, vynásobeno zlomkem nebo součtem zlomků, které vyjadřují výši pozůstalostních důchodů v jiných důchodových systémech, s výjimkou systému osob samostatně výdělečně činných. Tyto zlomky jsou těmi, které byly nebo by byly použity při použití výše uvedeného článku 10a.

[...]“

17. Článek 52a královské vyhlášky ze dne 21. prosince 1967 stanoví:

„Pro účely použití čl. 20 pododstavců 3 a 4 královské vyhlášky č. 50 se výše pozůstalostního důchodu pozůstalého manžela přiznaná podle královské vyhlášky č. 50, zákona ze dne 20. července 1990 (nebo královské vyhlášky ze dne 23. prosince 1996) snižuje o výši pozůstalostního důchodu, kterého se nelze vzdát, nebo výhody, která jej nahrazuje, přiznanou podle systému cizí země nebo podle systému použitelného na zaměstnance instituce mezinárodního práva veřejného.“

18. Článek 7 odst. 1 první pododstavec královské vyhlášky ze dne 23. prosince 1996, kterou se provádějí články 15, 16 a 17 zákona ze dne 26. července 1996 o modernizaci sociálního zabezpečení a zajištění udržitelnosti zákonných důchodových systémů⁸, ve znění použitelném na spor v původním řízení, stanoví:

„Pokud manžel zemřel před začátkem pobírání starobního důchodu, pozůstalostní důchod se rovná 80 procentům výše starobního důchodu vypočtené podle sazby stanovené v čl. 5 odst. 1 pododstavci 1 písm. a) této vyhlášky, který by byl manželovi přiznán podle této vyhlášky.“

III. Spor v původním řízení, předběžné otázky a řízení před Soudním dvorem

19. Manželka HK zemřela dne 29. listopadu 2016.

⁷ – *Moniteur belge* ze dne 16. ledna 1968, s. 441.

⁸ – *Moniteur belge* ze dne 17. ledna 1997, s. 904.

20. Ke dni 1. prosince 2016 pobíral HK na svoji osobu belgický starobní důchod v roční výši 11 962,55 eura a španělský starobní důchod v roční výši 8 276,28 eura. Vzhledem k tomu, že manželka HK pracovala a přispívala v několika členských státech, konkrétně v Belgii, Španělsku a Finsku, pobíral HK po její smrti také španělský pozůstalostní důchod v roční výši 5 123,88 eura a finský pozůstalostní důchod v roční výši 1 281,24 eura.

21. Co se týče Belgie, SFP dopisem ze dne 3. ledna 2017 informoval HK, že posuzuje jeho případný nárok na belgický pozůstalostní důchod. Dne 22. prosince 2017 SFP sdělil HK, že na takový pozůstalostní důchod nárok nemá z toho důvodu, že výše jeho starobních důchodů je příliš vysoká. Dne 26. prosince 2017 podal HK k SFP stížnost proti tomuto zamítavému rozhodnutí. Následně si HK a SFP vyměnili korespondenci týkající se způsobu, jakým jsou zohledňovány různé důchodové dávky, které HK požívá, pro účely určení, zda a v jakém rozsahu má nárok na belgický pozůstalostní důchod.

22. Rozhodnutím ze dne 18. září 2019 SFP informoval HK, že po přezkoumání jeho situace má HK od 1. prosince 2016 nárok na belgický pozůstalostní důchod v hrubé roční výši 1 929,03 eura. SFP uvedl, že nárok HK na belgický pozůstalostní důchod byl přezkoumán z úřední povinnosti z důvodu, že Finská republika uplatňuje vnitrostátní pravidla předcházení souběhu. SFP dodal, že při stanovení této hrubé částky byla zohledněna horní hranice souběhu, neboť HK pobírá rovněž belgický starobní důchod.

23. Dne 14. dubna 2020 podal HK k tribunal du travail francophone de Bruxelles (frankofonní pracovněprávní soud v Bruselu), tedy k předkládajícímu soudu, žalobu proti rozhodnutí SFP ze dne 18. září 2019, v níž tvrdil, že podle článku 55 nařízení č. 883/2004 má nárok na belgický pozůstalostní důchod v hrubé roční výši 6 339,01 eura.

24. Předkládající soud uvádí, že belgická právní úprava umožňuje, s určitým omezením, souběh starobního důchodu a pozůstalostního důchodu na základě čl. 20 prvního pododstavce královské vyhlášky č. 50, provedeného čl. 52 odst. 1 prvním pododstavcem královské vyhlášky ze dne 21. prosince 1967. Z článku 20 čtvrtého pododstavce královské vyhlášky č. 50 ve spojení s článkem 52a královské vyhlášky ze dne 21. prosince 1967 kromě toho vyplývá, že souběh pozůstalostního důchodu po belgickém zaměstnanci s jedním nebo více pozůstalostními důchody přiznanými podle zahraničních právních předpisů není přípustný. Podle tohoto článku 52a se totiž výše pozůstalostního důchodu belgického zaměstnance snižuje o částku pozůstalostního důchodu nebo pozůstalostních důchodů přiznaných v rámci zahraničního systému.

25. Podle článku 54 nařízení č. 883/2004 jsou však v případě souběhu dávek stejného druhu z několika členských států pravidla předcházení souběhu stanovená vnitrostátními právními předpisy použitelná pouze na některé dávky, které jsou uvedeny v příloze IX tohoto nařízení. Pozůstalostní důchod po bývalém zaměstnanci však není obsažen v seznamu dávek uvedených v této příloze Belgickým královstvím. Článek 52a královské vyhlášky ze dne 21. prosince 1967 se proto na věc v původním řízení nepoužije. Na základě čl. 52 odst. 1 prvního pododstavce této královské vyhlášky proto SFP zohlednil belgický a španělský starobní důchod, které HK osobně pobírá.

26. V projednávaném případě je podle předkládajícího soudu třeba považovat souběh pozůstalostního důchodu po bývalém zaměstnanci se starobními důchody, a sice belgickým a zahraničním, za souběh dávek různého druhu ve smyslu článku 55 nařízení č. 883/2004, neboť dávky vypočtené na základě pracovní kariéry dvou různých osob nelze považovat za dávky stejného druhu.

27. Předkládající soud dodává, že článek 52 nařízení č. 883/2004 rozlišuje mezi „nezávislou dávkou“ a „poměrnou dávkou“ a že dotyčná osoba má nárok na to, aby jí příslušná instituce každého členského státu vyplácela vyšší z částek vypočtených podle odst. 1 písm. a) a b) tohoto článku. V projednávaném případě SFP vypočítal, že jak pro belgický starobní důchod, tak pro belgický pozůstalostní důchod je nezávislá dávka pro HK výhodnější než poměrná dávka. Tento soud uvádí, že v rámci výpočtu poměrné dávky ve smyslu čl. 52 odst. 1 písm. b) tohoto nařízení HK nemá podle jeho posouzení nárok na pozůstalostní důchod.

28. Podle téhož soudu, pokud jde o výpočet nezávislé dávky, má HK nárok na pozůstalostní důchod pouze při použití čl. 55 odst. 1 písm. a) nařízení č. 883/2004. Jiný zaměstnanec s belgickým starobním důchodem zaměstnané osoby ve výši odpovídající důchodu, který pobírá HK, tedy ve výši 20 238,83 eura, by v Belgii nepobíral žádný pozůstalostní důchod. HK je tak v důsledku použití unijního práva ve výhodnějším postavení.

29. Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že pokud jde o dotčený belgický pozůstalostní důchod, HK a SFP dospěli ke stejnému výsledku, pokud jde o následující skutečnosti:

- pozůstalostní důchod HK činí 7 638,46 eura, tedy 80 % starobního důchodu náležejícího manželce HK jakožto zaměstnankyni, vypočteného na základě sazby pro domácnost;
- horní hranice souběhu tohoto důchodu činí 16 458,42 eura, tedy 110 % částky 14 962,20 eura⁹ při použití čl. 52 odst. 1 písm. a) nařízení č. 883/2004, který se týká nezávislé dávky;
- celková výše starobních důchodů, které je třeba zohlednit pro účely použití článku 52 královské vyhlášky ze dne 21. prosince 1967, a sice belgického ročního starobního důchodu (11 962,55 eura) a španělského ročního starobního důchodu (8 276,28 eura), činí 20 238,83 eura.

30. Z předkládacího rozhodnutí rovněž vyplývá, že výklad HK a SFP se ve výpočtu překročení horní hranice souběhu liší. Podle SFP je pro určení tohoto překročení třeba sečíst výši pozůstalostního důchodu (7 638,46 eura) a celkovou výši starobních důchodů (20 238,83 eura) a poté odečíst horní hranici souběhu (16 458,42 eura), což vede k částce 11 418,87 eura. Snížený pozůstalostní důchod se vypočítá následovně: výše pozůstalostního důchodu (7 638,46 eura) minus překročení horní hranice souběhu (11 418,87 eura) děleno dvěma (počet pozůstalostních důchodů, na které se vztahují pravidla předcházení souběhu, a sice belgický a finský pozůstalostní důchod, jelikož španělský pozůstalostní důchod se nekrátí), což činí 5 709,43 eura, ve výsledku tedy tento pozůstalostní důchod činí ročně 7 638,46 eura minus 5 709,43 eura, tedy 1 929,03 eura.

⁹ – Předkládající soud uvádí, že tato výše, která se týká plného alternativního pozůstalostního důchodu, je výsledkem vynásobení částky 7 481,10 eura (součet výší důchodu náležejícího za roky obvyklého zaměstnání vykonávaného jako hlavní) zlomkem 44/22 (obrácený zlomek kariéry ku počtu let obvyklého zaměstnání vykonávaného pouze jako hlavní).

31. HK provádí odlišný výpočet, podle něhož se pro výpočet překročení horní hranice souběhu přičte výše pozůstalostního důchodu (7 638,46 eura) k celkové výši starobních důchodů (20 238,83 eura) vydělené dvěma, tedy k částce 10 119,41 eura, a odečte se horní hranice souběhu (16 458,42 eura), což odpovídá částce 1 299,45 eura. Snížený pozůstalostní důchod tedy činí 7 638,46 eura minus 1 299,45 eura, což odpovídá roční výši 6 399,01 eura.

32. Předkládající soud poukazuje na to, že podle SFP postupovaly příslušné finské instituce stejným způsobem při výpočtu finského pozůstalostního důchodu, který byl HK oznámen dne 10. listopadu 2017. Tento soud uvádí, že HK zase odkazuje na údaje na internetových stránkách Caisse nationale d'assurance vieillesse (Národní důchodová pojišťovna, Francie), francouzského orgánu sociálního zabezpečení, který spravuje základní důchod zaměstnanců soukromého sektoru, osob samostatně výdělečně činných, smluvních pracovníků s veřejnoprávním postavením a umělců-autorů, a zvláště na oběžník č. 2010/54 ze dne 21. května 2010 (technická poznámka č. 3: Pozůstalostní důchod)¹⁰.

33. Předkládající soud dodává, že pravidlo stanovené v čl. 55 odst. 1 písm. a) nařízení č. 883/2004 nebylo jako takové obsaženo v článku 46c nařízení č. 1408/71, který vyplývá z nařízení č. 1248/92, a že tento čl. 55 odst. 1 písm. a) byl podle všeho změněn tím, že již neodkazuje na „částky, které by nebyly vyplaceny při přísném uplatnění ustanovení právních předpisů dotyčných členských států o snížení, pozastavení nebo odnětí dávek“.

34. Za těchto podmínek se tribunal du travail francophone de Bruxelles (frankofonní pracovněprávní soud v Bruselu) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

- „1) Musí být pravidlo stanovené v čl. 55 odst. 1 písm. a) [č. 883/2004], podle kterého příslušné instituce vydělí výši dávky nebo dávek nebo jiného příjmu tak, jak byly vzaty v úvahu, počtem dávek, na které se [pravidla předcházení souběhu] vztahují, vykládáno v tom smyslu, že ukládá povinnost vydělit příjmy zohledněné jako takové při použití pravidla předcházení souběhu počtem pozůstalostních důchodů, na které se pravidla předcházení souběhu vztahují?
- 2) Musí být pravidlo stanovené v čl. 55 odst. 1 písm. a) nařízení [č. 883/2004], podle kterého příslušné instituce vydělí výši dávky nebo dávek nebo jiného příjmu tak, jak byly vzaty v úvahu, počtem dávek, na které se [pravidla předcházení souběhu] vztahují, vykládáno naopak v tom smyslu, že ukládá povinnost vydělit počtem pozůstalostních důchodů, na které se pravidla předcházení souběhu vztahují, nikoliv příjmy zohledněné jako takové při použití pravidla předcházení souběhu, ale spíše část příjmů překračující horní hranici souběhu, jak je například stanovena dotčeným vnitrostátním pravidlem?“

35. Písemná vyjádření Soudnímu dvoru předložili HK, belgická a finská vláda, jakož i Evropská komise.

IV. Analýza

36. Předběžnými otázkami, které je třeba posoudit společně, se předkládající soud v podstatě táže, zda čl. 55 odst. 1 písm. a) nařízení č. 883/2004 musí být vykládán v tom smyslu, že pokud pobírání dávek různého druhu vede k uplatnění vnitrostátních pravidel předcházení souběhu, pokud jde

¹⁰ – Tento dokument je dostupný (ve francouzském jazyce) na následující adrese: https://www.legislation.cnaf.fr/Pages/texte.aspx?Nom=circulaire_cnav_2010_54_21052010_note3.

o nezávislé dávky, brání tento článek vnitrostátní právní úpravě, podle níž příslušné instituce pro účely výpočtu výše pozůstalostního důchodu vydělí výši příjmů překračující horní hranici souběhu různých dotčených důchodů počtem pozůstalostních důchodů, na které se tato pravidla vztahují.

37. V projednávaném případě z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že HK pobírá belgický a španělský starobní důchod a po smrti své manželky španělský a finský pozůstalostní důchod.

38. Co se týče přiznání belgického pozůstalostního důchodu, předkládající soud uvádí, že Belgické království zavedlo pravidla předcházení souběhu. Podle judikatury Soudního dvora platí, že ustanovení právních předpisů členského státu o vyloučení souběhu dávek se uplatňují, není-li stanoveno jinak, vůči osobám, které jsou příjemci dávky vyplácené tímto členským státem, pokud mohou být příjemci jiných dávek sociálního zabezpečení, a to i když tyto dávky byly získány podle právních předpisů jiného členského státu¹¹. Podle čl. 52 odst. 2 nařízení č. 883/2004 tedy příslušná vnitrostátní instituce případně použije všechna pravidla týkající se snížení, pozastavení nebo odnětí podle právních předpisů, které uplatňuje, a v mezích stanovených v člancích 53 až 55 tohoto nařízení.

39. Jak uvádí předkládající soud, belgická právní úprava nepřipouští souběh pozůstalostního důchodu belgického zaměstnance s jedním nebo více pozůstalostními důchody přiznanými podle zahraničních právních předpisů¹². Podle tohoto soudu se však v souladu s článkem 54 nařízení č. 883/2004, který se týká souběhu dávek stejného druhu, tato právní úprava předcházení souběhu v projednávaném případě nepoužije¹³. Za těchto podmínek se projednávaná věc týká způsobu výpočtu výše belgického pozůstalostního důchodu, který HK pobírá.

40. V tomto ohledu z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že v rámci použití článků 53 až 55 nařízení č. 883/2004 se analýza HK a SFP shoduje, pokud jde o výši belgického pozůstalostního důchodu HK, horní hranice souběhu tohoto důchodu a celkovou výši starobních důchodů, které je třeba zohlednit¹⁴. Výklady HK a SFP se naproti tomu liší, pokud jde o další fázi výpočtu výše belgického pozůstalostního důchodu, na který se vztahují vnitrostátní pravidla předcházení souběhu. Podle SFP je třeba výši příjmů překračující horní hranici souběhu různých dotčených důchodů vydělit dvěma (a sice počtem dotčených pozůstalostních důchodů), zatímco HK tvrdí, že vydělit dvěma je třeba celkovou výši dotčených starobních důchodů, což vede k vyššímu belgickému pozůstalostnímu důchodu¹⁵. Jak podotýkají HK a Komise, výklad navržený HK je příznivější nejen v jeho osobním případě, ale obecně i pro všechny zaměstnance, kteří využili práva na volný pohyb.

41. V projednávané věci vyvstává otázka výkladu čl. 55 odst. 1 písm. a) nařízení č. 883/2004. Podle tohoto ustanovení, které Soudní dvůr dosud nikdy nezkoumal¹⁶, platí, že „[j]estliže pobírání dávek různého druhu nebo jiného příjmu vyžaduje použití pravidel předcházení souběhu stanoven[ých] právními předpisy dotčených členských států ohledně dvou nebo více nezávislých dávek, rozdělí

¹¹ – Obdobně viz rozsudek ze dne 15. března 2018, Blanco Marqués (C-431/16, EU:C:2018:189, bod 63 a citovaná judikatura).

¹² – Viz bod 25 tohoto stanoviska.

¹³ – Viz bod 26 tohoto stanoviska.

¹⁴ – Viz bod 29 tohoto stanoviska.

¹⁵ – Viz body 30 a 31 tohoto stanoviska.

¹⁶ – Ve věci, v níž byl vydán rozsudek ze dne 15. března 2018, Blanco Marqués (C-431/16, EU:C:2018:189), předkládající soud v první a šesté předběžné otázce odkázal na článek 55 nařízení č. 883/2004. Soudní dvůr se však k tomuto článku z meritorního hlediska nevyjádřil.

[vydělí] příslušné instituce výši dávky nebo dávek nebo jiného příjmu tak, jak byly vzaty v úvahu, počtem dávek, na které se tato pravidla vztahují“. Toto ustanovení tak zmírňuje vnitrostátní pravidla předcházení souběhu¹⁷.

42. V projednávaném případě se na belgický pozůstalostní důchod HK vztahují vnitrostátní pravidla předcházení souběhu, konkrétně článek 52 královské vyhlášky ze dne 21. prosince 1967.

43. Kromě toho není zpochybňováno, že starobní důchod HK na straně jedné a jeho belgický pozůstalostní důchod na straně druhé musí být kvalifikovány jako „dávky různého druhu“ ve smyslu článku 55 nařízení č. 883/2004. Podle čl. 53 odst. 1 tohoto nařízení se totiž souběhem „dávek stejného druhu“ rozumí každý souběh dávek v invaliditě, ve stáří a pozůstalostních dávek vypočtených nebo poskytovaných „stejně osobě“ na základě získaných dob pojištění nebo bydlení. Dávky vypočtené nebo poskytované na základě pracovní kariéry dvou rozdílných osob, v daném případě HK a jeho manželky, proto nemohou být považovány za „dávky stejného druhu“¹⁸. Podle odstavce 2 tohoto článku 53 se přitom souběh dávek, které nejsou „stejného druhu“, považuje za souběh „dávek různého druhu“.

44. Kromě toho se věc v původním řízení týká „nezávislých dávek“ ve smyslu článku 55 nařízení č. 883/2004, neboť podle článku 52 tohoto nařízení měl SFP za to, že jak pro belgický starobní důchod, tak pro belgický pozůstalostní důchod HK je „nezávislá dávka“ (nazývaná rovněž jako „autonomní dávka“) výhodnější než poměrná dávka¹⁹. Kromě toho článek 52 královské vyhlášky ze dne 21. prosince 1967 stanoví použití pravidel předcházení souběhu u dvou nebo více nezávislých dávek.

45. V projednávaném případě jde tedy konkrétně o to, jaký význam je třeba dát výrazu „výše dávky nebo dávek nebo jiného příjmu *tak, jak byly vzaty v úvahu*“²⁰, ve smyslu čl. 55 odst. 1 písm. a) nařízení č. 883/2004. Tyto výrazy jsou ekvivalentní v různých jazykových verzích tohoto ustanovení, zejména v jazyce španělském („las cuantías de la prestación o prestaciones u otros ingresos, *tal y como hayan sido computados*“), německém („die Beträge der Leistung oder Leistungen oder sonstigen Einkünfte, *die berücksichtigt worden sind*“), řeckém („την ή τις παροχές ή τα άλλα εισοδήματα, *όπως αυτές έχουν ληφθεί υπόψη*“), anglickém („the amounts of the benefit or benefits or other income, *as they have been taken into account*“), italském („gli importi della o delle prestazioni o di altri redditi, *di cui si è tenuto conto*“), polském („kwoty świadczenia lub świadczeń lub innych dochodów, *które zostały uwzględnione*“) a švédském („förmånen eller förmånerna eller den andra inkomsten *så som de har beaktatset*“) (kurzivou zvýraznil autor stanoviska).

46. Podle ustálené judikatury platí, že výklad ustanovení unijního práva vyžaduje, aby bylo zohledněno nejen znění takového ustanovení, ale i kontext, do něhož spadá, jakož i cíle a účel, které sleduje akt, jehož je součástí. Historie vzniku ustanovení unijního práva může rovněž poskytnout informace relevantní pro jeho výklad²¹.

¹⁷ – Jak uvedl autor, kterého zmiňuje předkládající soud, „[c]ílem tohoto ustanovení je napravit negativní důsledky, které má pro příjemce společně uplatňování pravidel předcházení souběhu stanovených právními předpisy dvou nebo více členských států. Má-li tedy být uplatněn těchto pravidel současně sníženo několik nezávislých dávek, musí být částka, na kterou se vztahuje snížení, pozastavení nebo odnětí, vydělena počtem dávek, které mají být sníženy, pozastaveny nebo odňaty. Viz Robert, F., „Le régime juridique des pensions de retraite après une carrière dans plusieurs États membres“, *Journal de droit européen*, č. 223, 2015, s. 354 až 360, zvláště s. 359.

¹⁸ – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 7. března 2013, van den Booren (C-127/11, EU:C:2013:140, body 32 a 33).

¹⁹ – Viz bod 28 tohoto stanoviska.

²⁰ – Kurzivou zvýraznil autor stanoviska.

²¹ – Rozsudek ze dne 16. března 2023, Towercast (C-449/21, EU:C:2023:207, bod 31 a citovaná judikatura).

47. Zaprvé, pokud jde o znění čl. 55 odst. 1 písm. a) nařízení č. 883/2004, toto ustanovení odkazuje na použití pravidel předcházení souběhu stanovených „právními předpisy dotčených členských států“ a na „příslušné instituce“. Uvedené ustanovení tedy slovním spojením „tak, jak byly vzaty v úvahu“ ponechává na členských státech, aby určily, jakým způsobem „zohlední“ výši dávky nebo dávek nebo jiného příjmu, které mají být vyděleny. Jinými slovy, totéž ustanovení podle mého názoru přiznává členským státům prostor pro uvážení, pokud jde o stanovení výše příjmů, které mají být vzaty v úvahu při uplatňování jejich pravidel předcházení souběhu.

48. V tomto ohledu HK tvrdí, že vedlejší věta „tak, jak byly vzaty v úvahu“ odkazuje na hlavní větu „výše dávky nebo dávek nebo jiného příjmu“, které byly stanoveny za použití vnitrostátních pravidel předcházení souběhu, a že v projednávaném případě zohlednění výše příslušnými belgickými institucemi odpovídá výběru jednoho nebo více starobních důchodů. Navíc skutečnost, že čl. 55 odst. 1 písm. a) č. 883/2004 nařízení výslovně nehovoří o zohlednění částky překračující horní hranici souběhu různých posuzovaných důchodů, znamená, že tuto částku nelze brát v úvahu, a navíc že na rozdíl od tohoto ustanovení odstavec 1 písm. b) tohoto článku uvádí „všechny stanovené prvky používání pravidel předcházení souběhu“²².

49. Tyto argumenty nepovažuji za přesvědčivé. Domnívám se totiž, že s ohledem na znění čl. 55 odst. 1 písm. a) lze uvedené částky zohlednit nejen ve fázi výběru dotčených důchodů, ale také při stanovení způsobu výpočtu částek zohledňovaných za účelem vydělení. Dále pak toto ustanovení ani výslovně neuvádí, že by se měla vydělit celková výše dotčených dávek. Pokud by byl výraz „výše [...] tak, jak byly vzaty v úvahu“ chápán tak, že nutně znamená odkaz na celkovou výši dotčených dávek, byl by zbaven svého smyslu nebo důvodu své existence a členské státy by tak neměly prostor pro uvážení, který jim unijní normotvůrce zamýšlel poskytnout.

50. Znění čl. 55 odst. 1 písm. a) nařízení č. 883/2004 proto podle mého názoru nasvědčuje tomu, že členské státy mají možnost při uplatňování svých pravidel předcházení souběhu vydělit výši příjmů překračující horní hranici souběhu různých dotčených důchodů. Tyto členské státy by také mohly podle svého uvážení rozhodnout, že vydělení, které se má provést, se má týkat spíše celkové výše dotčených dávek.

51. Zadruhé je tento výklad podporován kontextem, do něhož spadá čl. 55 odst. 1 písm. a) nařízení č. 883/2004.

52. Podle bodu 29 odůvodnění tohoto nařízení je totiž třeba chránit migrující pracovníky a jejich pozůstalé proti „nadměrně přísnému používání“ vnitrostátních předpisů týkajících se snižování, pozastavení nebo odnětí. Účelem uvedeného nařízení je tedy nikoli zrušit vnitrostátní pravidla předcházení souběhu, ale pouze omezit jejich účinky v případech, kdy je jejich uplatňování obzvláště nepříznivé pro pracovníky, kteří využili práva na volný pohyb. Podle mého názoru se přitom nejeví, že by zohlednění výše překračující horní hranici souběhu různých dotčených důchodů ze strany členského státu bylo pro dotčené pracovníky obzvláště nepříznivé²³.

²² – Článek 55 odst. 1 písm. b) nařízení č. 883/2004 stanoví, že „[j]estliže pobírání dávek různého druhu nebo jiného příjmu vyžaduje použití pravidel předcházení souběhu stanovených právními předpisy dotčených členských států ohledně jedné nebo několika poměrných dávek, berou příslušné instituce v úvahu dávku nebo dávky nebo jiný příjem a všechny stanovené prvky používání pravidel předcházení souběhu jako funkci poměru mezi dobami pojištění nebo bydlení, stanovené pro výpočet uvedený v čl. 52 odst. 1 písm. b) bod ii)“.

²³ – S ohledem na čl. 55 odst. 1 písm. a) druhý pododstavec nařízení č. 883/2004 dotyčná osoba není zbavena postavení důchodce pro účely použití jiných relevantních ustanovení tohoto nařízení.

53. Kromě toho bod 4 odůvodnění téhož nařízení uvádí, že je nezbytné respektovat *zvláštnosti vnitrostátních právních předpisů v oblasti sociálního zabezpečení* a vypracovat pouze systém koordinace. Z bodů 30 a 31 odůvodnění nařízení č. 883/2004 rovněž vyplývá, že přísluší vnitrostátnímu zákonodárci přijmout předpisy omezující souběh dvou nebo více důchodů získaných v různých členských státech, přičemž unijnímu normotvůrci přísluší stanovit pouze meze, v nichž lze tyto předpisy používat.

54. S ohledem na tyto body odůvodnění sdílím názor finské vlády, že čl. 55 odst. 1 písm. a) tohoto nařízení neharmonizuje konkrétní způsob výpočtu pozůstalostních důchodů nebo jejich výši. Příslušným vnitrostátním orgánům přísluší určit tyto podmínky v rámci použití tohoto ustanovení. Členský stát se může rozhodnout, že vydělí částku překračující horní hranici souběhu různých dotčených důchodů. Jinými slovy, z kontextu tohoto ustanovení nevyplývá, že členské státy musí nutně přijmout výklad, který je pro dotčenou osobu nejpříznivější, pokud jde o částku, která má být vydělena.

55. Obecně podle judikatury Soudního dvora Smlouva o FEU nezaručuje zaměstnanci, že rozšíření jeho činností do více než jednoho členského státu nebo jejich přemístění do jiného členského státu bude z hlediska sociálního zabezpečení neutrální. Vzhledem k odlišnostem právních předpisů členských států o sociálním zabezpečení mohou být takové rozšíření či přesun pro pracovníka případ od případu z hlediska sociální ochrany více či méně výhodné nebo nevýhodné. Z toho vyplývá, že takové právní předpisy, jsou i přesto, že je jejich použití méně výhodné, v souladu s ustanoveními článků 45 a 48 SFEU, jestliže neznevýhodňují dotyčného pracovníka oproti pracovníkům, kteří vykonávají veškeré činnosti v členském státě, kde se tyto předpisy použijí, nebo oproti pracovníkům, kteří v něm byli již dříve povinni odvádět příspěvky, a jestliže nevedou jen k odvádění příspěvků na sociální pojištění bez nároku na protiplnění²⁴.

56. Co se týče věci v původním řízení, předkládající soud uvedl, že HK má nárok na belgický pozůstalostní důchod pouze při použití čl. 55 odst. 1 písm. a) nařízení č. 883/2004²⁵. Za těchto podmínek, i když se toto ustanovení použije tak, že se vydělí částky překračující horní hranici souběhu různých dotčených důchodů, unijní právo v každém případě zvýhodňuje migrujícího pracovníka²⁶.

57. Zatřetí výklad, podle kterého členský stát může vydělit vyšší příjmů překračující horní hranici souběhu různých dotčených důchodů, podporují i cíle sledované nařízením č. 883/2004. Z judikatury Soudního dvora totiž vyplývá, že toto nařízení má za cíl, jak vyplývá z bodů 1 a 45 jeho odůvodnění a z článku 42 ES, nyní článku 48 SFEU, zajistit volný pohyb pracovníků v Evropské unii při respektování zvláštních vlastností vnitrostátních právních předpisů v oblasti sociálního zabezpečení a koordinovat vnitrostátní systémy sociálního zabezpečení v členských státech, aby byl zaručen účinný výkon práva na volný pohyb osob, a přispět tak ke zlepšení životní úrovně a podmínek zaměstnání osob, které se pohybují v rámci Unie²⁷.

²⁴ – Viz rozsudek ze dne 25. listopadu 2021, Finanzamt Österreich (Rodinné dávky poskytované rozvojovým pracovníkům) (C-372/20, EU:C:2021:962, bod 80 a citovaná judikatura).

²⁵ – Viz bod 28 tohoto stanoviska.

²⁶ – V tomto ohledu Soudní dvůr uvedl jednak, že ačkoli použití unijní právní úpravy vede k tomu, že migrující pracovník je zvýhodněn oproti nemigrujícímu pracovníkovi, není toto použití diskriminační, neboť migrující pracovníci nejsou ve srovnatelné situaci s pracovníky, kteří nikdy neopustili svou zemi, a jednak, že případné rozdíly, které mohou existovat ve prospěch migrujících pracovníků, jsou způsobeny nikoli výkladem unijního práva, nýbrž neexistencí společného systému sociálního zabezpečení nebo chybějící harmonizací stávajících vnitrostátních systémů, což pouhá koordinace, která je v současné době v platnosti, nemůže napravit (viz rozsudek ze dne 22. dubna 1993, Levatino, C-65/92, EU:C:1993:149, bod 49 a citovaná judikatura).

²⁷ – Rozsudek ze dne 3. června 2021, TEAM POWER EUROPE (C-784/19, EU:C:2021:427, bod 58 a citovaná judikatura).

58. Judikatura Soudního dvora v tomto ohledu dále uvádí, že nařízení č. 883/2004 nezavádí společný systém sociálního zabezpečení, ale zachovává existenci odlišných vnitrostátních systémů. Členské státy si zachovávají pravomoc organizovat své systémy sociálního zabezpečení a při neexistenci harmonizace na úrovni Unie je na každém členském státu, aby ve svých právních předpisech vymezil, za jakých podmínek vzniká nárok na sociální dávky, přičemž musí dodržovat unijní právo²⁸. Mimoto neexistence společného systému sociálního zabezpečení vede k potřebě *zachovat finanční integritu* systémů sociálního zabezpečení členských států²⁹ a zároveň nepenalizovat pracovníky, kteří využívají svého práva volného pohybu. Účelem pravidel předcházení souběhu je tak zamezit neodůvodněným souběhům dávek sociálního zabezpečení³⁰.

59. Z cílů nařízení č. 883/2004 tedy vyplývá, že členské státy mají pravomoc určit, jak hodlají zohlednit výši dávky nebo dávek nebo jiného příjmu v rámci použití čl. 55 odst. 1 písm. a) tohoto nařízení, zejména s ohledem na zachování finanční integrity svého systému sociálního zabezpečení. V tomto smyslu jsou členské státy oprávněny přijmout opatření k zajištění dlouhodobé rovnováhy svého systému, aby byly i nadále chráněny všechny pojištěné osoby.

60. V projednávaném případě belgická vláda tvrdí, že podle použitelné vnitrostátní právní úpravy důchodů zaměstnaných osob, konkrétně čl. 52 odst. 1 královské vyhlášky ze dne 21. prosince 1967, se v případě souběhu starobního a pozůstalostního důchodu vztahují pravidla předcházení souběhu pouze na odvozený nárok (pozůstalostní důchod), a nikoli na osobní nárok (starobní důchod), což vysvětluje zvolený způsob výpočtu výše pozůstalostního důchodu. Takový přístup podle mého názoru spadá do pravomoci členských států a unijnímu normotvůrci ani Soudnímu dvoru nepřisluší stanovit přesné postupy výpočtu zohledňovaných částek, které by platily pro všechny tyto státy.

61. Začtvrté je takový výklad rovněž potvrzen historií vzniku čl. 55 odst. 1 písm. a) nařízení č. 883/2004. Jak uvedl Soudní dvůr, toto nařízení aktualizovalo a zjednodušilo pravidla obsažená v nařízení č. 1408/71, přičemž se zároveň zachoval *cíl* posledně uvedeného nařízení³¹. V projednávaném případě však článek 46c nařízení č. 1408/71, který předcházel čl. 55 odst. 1 písm. a) nařízení č. 883/2004, stanovil, že jestliže pobírání dávek různého druhu nebo jiný příjem způsobuje snížení, pozastavení nebo odnětí dvou nebo více dávek, vydělí se částky, které by nebyly vyplaceny při přísném uplatnění *ustanovení právních předpisů dotýčných členských států*, počtem dávek podléhajících snížení, pozastavení nebo odnětí³². Ačkoli tedy unijní normotvůrce zvolil jiné

²⁸ – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 15. září 2022, Rechtsanwaltskammer Wien (C-58/21, EU:C:2022:691, bod 61 a citovaná judikatura).

²⁹ – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 21. října 2021, Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Warszawie (C-866/19, EU:C:2021:865, bod 41 a citovaná judikatura).

³⁰ – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 8. května 2014, Wiering (C-347/12, EU:C:2014:300, bod 55 a citovaná judikatura).

³¹ – Viz rozsudek ze dne 30. září 2021, Raad van bestuur van het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen (Uwv) (C-285/20, EU:C:2021:785, bod 42 a citovaná judikatura).

³² – Jak zdůraznil autor citovaný předkládajícím soudem, v případě starobních a pozůstalostních důchodů se jediná věcná změna mezi nařízeními č. 1408/71 a č. 883/2004 týká jednoho z pravidel omezujících působnost vnitrostátních pravidel předcházení souběhu, a sice že se již nedělí výše dávky, která by nebyla vyplácena, ale dávky nebo příjmy, které se berou v úvahu pro uplatnění pravidla předcházení souběhu. Viz Morsa, M., „La coordination des systèmes de sécurité sociale: règlements (CE) 883/2004 et 987/2009 versus règlements n° 1408/71 et 574/72: ce qui a changé au 1er mai 2010“, *Journal des tribunaux du travail*, č. 1096, 2011, s. 181 až 192, zvláště s. 191.

znění tohoto čl. 55 odst. 1 písm. a), než navrhovala Komise³³, článek 46c nařízení č. 1408/71, založený na stejné zásadě, odkazoval rovněž na částky stanovené nikoli unijním normotvůrcem, ale členskými státy³⁴.

62. Konečně předkládající soud uvádí, že podle SFP postupovaly příslušné finské instituce naprosto stejně jako on, pokud jde o způsob výpočtu finského pozůstalostního důchodu HK³⁵. HK zase odkazuje na oběžník francouzské Caisse nationale d'assurance vieillesse (Národní důchodová pojišťovna), která se podle něj řídí stejným výkladem, jaký zastává HK³⁶. V tomto rozdílném přístupu však neshledávám žádný rozpor. Jak jsem totiž uvedl výše, členské státy mají právo určit způsob výpočtu výše pozůstalostního důchodu, pokud při tom dodrží unijní právo. V daném případě přitom čl. 55 odst. 1 písm. a) nařízení č. 883/2004 umožňuje vydělit buď celkovou výši dotčených dávek, nebo výši příjmu překračující horní hranici souběhu různých dotčených důchodů. Příslušné instituce různých členských států jsou tedy oprávněny nepoužívat stejný způsob výpočtu.

63. S ohledem na vše, co bylo uvedeno v tomto stanovisku, mám za to, že čl. 55 odst. 1 písm. a) nařízení č. 883/2004 musí být vykládán v tom smyslu, že pokud pobírání dávek různého druhu vede k uplatnění vnitrostátních pravidel předcházení souběhu ohledně nezávislých dávek, nebrání tento článek vnitrostátní právní úpravě, podle níž příslušné instituce pro účely výpočtu výše pozůstalostního důchodu vydělí částku příjmu překračující horní hranici souběhu různých dotčených důchodů počtem pozůstalostních důchodů, na které se tato pravidla vztahují.

V. Závěry

64. S ohledem na výše uvedené úvahy navrhuji, aby Soudní dvůr odpověděl na předběžné otázky položené tribunal du travail francophone de Bruxelles (frankofonní pracovněprávní soud v Bruselu, Belgie) takto:

„Článek 55 odst. 1 písm. a) nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení

musí být vykládán v tom smyslu, že

³³ – Viz návrh nařízení Rady (ES), kterým se mění nařízení (EHS) č. 1408/71 o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby, osoby samostatně výdělečně činné a jejich rodinné příslušníky pohybující se v rámci Společenství a nařízení Rady (EHS) č. 574/72, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení (EHS) č. 1408/71 [COM(98) 547 final] (Úř. věst. 1998, C 325, s. 12). Komise v písemném vyjádření zdůrazňuje, že článek 37 jejího návrhu nařízení byl formulován obdobně jako článek 46c nařízení č. 1408/71 a znění čl. 55 odst. 1 písm. a) nařízení č. 883/2004 je výsledkem jednání během legislativního procesu.

³⁴ – Podotýkám, že někteří autoři se v podstatě řídí jiným výkladem, podle kterého se v rámci použití čl. 55 odst. 1 písm. a) nařízení č. 883/2004 napříště dělí výše důchodů, které se sčítají, a nikoliv částky snížené. Viz zejména Verschueren, H., „Regulation 883/2004 and Invalidity and Old-Age Pensions“, *European Journal of Social Security*, svazek 11, 2009, č. 1 a 2, s. 143 až 162, zvláště s. 159; Schuler, R., v Fuchs, M., a Cornelissen, R., *EU Social Security Law, A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, Beck. C. H. – Hart Publishing – Nomos, 2015, s. 359 až 362, zvláště s. 361, jakož i Lhernould, J.-P., „Protection sociale et droit de l'Union européenne – Prestations services dans le cadre des règlements de coordination (CE) n° 883/2004 et (CE) n° 987/2009“, *JurisClasseur Europe*, svazek 618, 2023, bod 53.

³⁵ – HK v písemném vyjádření zpochybňuje toto tvrzení SFP a zdůrazňuje, že když mu finské orgány priznaly pozůstalostní důchod, nepoužily při tom čl. 55 odst. 1 písm. a) nařízení č. 883/2004.

³⁶ – Viz bod 32 tohoto stanoviska.

pokud pobírání dávek různého druhu vede k uplatnění vnitrostátních pravidel předcházení souběhu ohledně nezávislých dávek, nebrání tento článek vnitrostátní právní úpravě, podle níž příslušné instituce pro účely výpočtu výše pozůstalostního důchodu vydělí částku příjmu překračující horní hranici souběhu různých dotčených důchodů počtem pozůstalostních důchodů, na které se tato pravidla vztahují.“